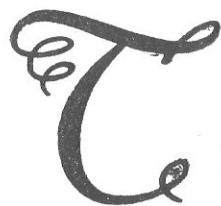

Ο ΣΑΤΑΝΑΣ· ΜΟΥΛΑΡΙ

(ΒΡΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ)

Ο ΠΑΡΑΚΑΤΩ παραμύθι μᾶς τὸ δημιούργησε ὁ πάππος μου — ἱστορία τῆς ἐποχῆς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ποῦ ἐγίνε τάχα, ὅταν ἐκείνος εἶχε περὶ κα-δάδεκα χρονῶ.

[Ὁ πάππος μου, συνονόματός μου, ἔφερε τὰ τρία ὀνόματα, βαφτιστικό, πατρικό, καὶ πατρικό, γεννήθηκε μόλις ἄρχισε ὁ μεγάλος Σηριακός πόλεμος καὶ εἶχε τὴν εὐτυχία — τῶνειρό του, ὅπως μᾶς ἐμνημόνευσε—πολλὲς φορές—να δεῖ, ν' ἀγκαλιάσει καὶ νὰ φιλήσει τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἑλληνας στρατιῶτες, ποῦ λευτερώσανε τὸ νησί ἀπὸ τὸν ἔθνη. Ἐίχαν πάει καὶ στοὺς χωριὸ του, τὴ Βρισά. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἐποχὴ θανε.

Τὸν θυμοῦμαι βέβαια πολὺ καλά. Ἐσχώριζε μὲ τὴν μυστικὴν του φροσύνην, ποῦ τὴ φοροῦσε πάντα λίγα ἀπὸ τὸν στραβὰ πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἡ μαβιά, πλούσια φούντα τῆς ἰδέας, σάλευε στοὺς ἀντὶ τοῦ βῆμα πλαῖ στὰ μηλίγγια του. Ἡ μαβιά του, σκούρα-μαβιά, εἶταν πιὸ μεγάλη ἀπ' τὴς συνηθισμέναις τῆς ἐποχῆς τῆς ἰδέας. Δάσος τὰ μουστάκια καὶ τὰ φρύδια του φάνε κατὰσπρα σκεπάζανε μάτια, ποῦ σπιθίζανε καὶ στὰ ἐκείνην ἐποχὴν χρονία. Ἐρχόνταν ἐπὶ τὴν Μυτιλήνη γιὰ λίγες μέρες ἕως τὴν Ἰωάννην Λαμπρή, φέροντας μᾶς πάντα, ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἀπολαυστικὴν ἰδέαν, τσέντα, ποῦ ἔσταζε λάδι καὶ μέλι— ὅλα δικὰ του—καὶ ἄλλο ἄλλο ἰδέαν, λύχρωμα, κόκκινα, κίτρινα, μώβ, μπλέ. Ἡ γαγιά μου εἶχε ἰδέαν γῆς-λογῆς μυστικά γιὰ βαφές. Τὶς ἱστορίας του ἄλλο μὲ τὸν

προσπάντων ὅταν ἐρχόνταν ἐπὶ τὴν Καλλονή, κατὰ τὸν Αὐγουστῆν, γιατί τότες δὲν εἶχαμε σχολιὰ καὶ διαβάσματα.

Ἐίχε ἀπ' τὸ καφενεῖο, μόλις ἄρχιζε νὰ νυχτώνει.

Τὶ θὰ ποῦμε ἀπόψε; Ἐλεγε κοιτώντας μᾶς, ἀφοῦ κάθισαν ἡμεῖς οἱ μεντέρει τοῦ χαγιατιοῦ καὶ ἐνῶ ἔβγαζε ἀπ' τὸ ζουνάρι τὸ ἀγιοταφίτικο κομπολόγι μὲ τὶς μαῦρες, χοντρὲς χάντρες.

Ὅσοι τὴ διήγησι συνοδεύοντάς τὴ μὲ τὸ τὰκ-τὰκ, τὰκ-τὰκ. Κάποιου τὴν ἔκοβε, ἀπίθωνε τὸ κομπολόγι δίπλα του καὶ τραγουδοῦσε ἀπ' τὸ ζουνάρι του ἕνα μικρὸ, στρογγυλὸ, ἀσημένιο ἄλλο μὲ τὴ σκόνη τοῦ ταμπάκου. Τὸ ἀνοίγε καὶ τεντώνοντας τὸ κάτω τὸ μεγάλο δάχτυλο τοῦ ἀριστεροῦ χεροῦ, ἔτσι ποῦ

καταστραφεί στὴ ρίζα του λακκάκι ἀνάμεσα στοὺς νευρο καὶ τὸ δάχτυλο, ἔβαζε μέσα στοὺς λακκάκι τοῦτο μιὰ πρέζα ταμπάκου ἀνοίγοντας κάπως πλάγι τὸ κεφάλι τὴ ρουφοῦσε μὲ τὸ ἕνα χεῖρόν. Ἐπειτα ἄλλη μὲ τὸ ἄλλο. Ἐκλεινε τὸ κουτάκι, νὰ τὸ

ἔχει στοὺς ἴδιο μέρος, καὶ ἀνάσερνε ἀπ' τὸν κόρφο, μὲς' ἀπ' τὸν κόρφο, τὴ μεγάλη, μὲ χτυπητὰ χρώματα, μαντήλια του. Σκούπιζε τὰ μουστάκια του καὶ ξανάρχιζε τὴ διήγησι, ξαναπαίροντας ἐπὶ τὰ χέρια τὸ κομπολόγι. Τὰκ-τὰκ, τὰκ-τὰκ.]

Ὁ Στρατήγος εἶταν ἀπ' τοὺς πιὸ καλοὺς νοικοκύρηδες τῆς ἐποχῆς. Ὡς τριανταπέντε χρονῶ, μ' ἐλιῶνες, ἀμπέλια, χωράφια, ἕνα ἄσπρη γυναίκα, παιδιὰ, καὶ ἕνα μουλάρι καλοθρεμένο, χόρτο καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια. Τὸν ζουλεύανε τόσο γιὰ τὸ ταίρι του, ὅσο καὶ γιὰ τὸ μουλάρι του καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἤξερε γιὰ ποιὸν ἔμελλε νὰ πωρῶσει πρῶτα. Σὰν πήγαινε τὴν Κυριακὴ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, τὴν γυναίκα του ἀπὸ δίπλα, ποῦ τριζοβολούσαν τὰ μεταξωτὰ καὶ τὴν ἑστέρνι, καζάκα, βράκα, τοὺς καλοτυχίζανε ὅλοι. Καὶ σὰν ἔμελλε νὰ πωρῶσει τὸ μουλάρι καὶ περνοῦσε μπρὸς ἀπ' τὸ καφενεῖο, οἱ ἄλλοι δαγκάνανε τὰ χεῖλια. Θὰ τὸν βγάζανε κάθε χρόνον προ-ποῦ καὶ θὰ τοῦ προσηκωνόνταν καὶ οἱ γέροι ἀκόμα, ἂν δὲν εἶχε

ἕνα μεγάλο ξούρι (ἐλάττωμα). Ἀνακάτευε πάντα στοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ διάβολο· δυὸ λόγια καὶ ὁ διάβολος, νὰ πάρει, νὰ πλυνθῶ.

Ἐίχε μὲν, μουρὴ γυναίκα, νὰ πάρει ὁ διάβολος, νὰ πάρει, νὰ πλυνθῶ.

Ἐίχε μὲν, μουρὴ γυναίκα, νὰ πάρει ὁ διάβολος, νὰ πάρει, νὰ πλυνθῶ.

—“Ελα, βρε Βάγια, βάλε να φάμε, τφού σου τρισκατά τφού σου.

Και στο καφενεϊο τὰ ἴδια.

—“Ενα ναργικέ, ἀνάθεμά σε διάβολε.

Μονάχα ὅταν πήγαινε στήν ἐκκλησιὰ καὶ ὅσο εἶταν κρατοῦσε κλειδωμένο τὸ στόμα του, ἀπὸ φόβο μὴν τοῦ ζεφυκαμὰ βλαστήμια.

Σταυροκοπιόταν ἡ γυναίκα του, τὸν παρακαλοῦσαν οἱ φίλοι του, ἔπιασε νὰ τὸν συμβουλέψει κι’ ὁ παπάς.

—Δὲν μπορῶ, δέσποτα, νὰ πάρει... ἡ γλώσσα μου ἔχει κεντηθῆσει, τφού, πὺν ἀνάθεμά τον.

Πίσω πίσω θύμωσε καὶ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος γιὰ τ’ ἀνάθεμα τίσματα καὶ τὶς βλαστήμιες πὺν τοῦ ἔσερνε. “Ἐτσι κι’ εἶται ὁ διάβολος εἶνε πάντα, μὰ σὰ θυμώσει. . . κλάφ’τα. Μιὰ νύχτα τὸν πὺν τρυπώνει ἀθώρητος καὶ ἀθόρυβος στὸ στάβλο, ζυγώνει τὸ μουλάρι, πὺν μασούλιζε ἡσυχα τὸ ἄχυρο καὶ τὸ κριθάρι του, —τσουπ—χώνεται μέσ’ στὸ κορμί του. Τὸ μουλάρι, μουλάρι ἔξω, μ’ ἀπὸ μέσα εἶταν ὁ διάβολος.

Μόλις ἄρχισε νὰ χαράζει, ξύπνησε, ὅπως πάντα, τὸ ἀνοικτὸ νο. Πρώτη δουλιὰ τοῦ Στράτηγος νὰ κατεβεῖ στὸ στάβλο, κασανίσει τὸ ζό του, νὰ τοῦ βάλει καινούριο γέμι (φαγητό), τὸ χαϊδέψει, ὄχι χωρὶς βλαστήμιες κι’ ἔδῶ. “Ἦστερ’ ἀφοῦ πᾶνε στὸ καζάνι μὲ τὸ κατάκρυο νερό, πὺν ἔφερνε ἡ γυναίκα ἀπ’ τὸ κοινοτικὸ πηγάδι—τὸ τζαμί—ἀνέβηκε στὸ χαγιατί γιὰ βουτήξει τὸ παξιμάδι του μέσ’ στὸ ζεσταμένο κρασί μὲ τὴν κεντημένη πιπερόριζα. Εἶταν ἀνόιξη κι’ ἡ ψύχρα ἔτσουζε τὴν ἀνοικτὴ. Στὸ ἀναμεταξὺν ἐτοίμαζε ἡ γυναίκα του τὴν κομπάνια, πὺν ἔπαιρνε μαζί του. “Ἐβαλε μέσ’ στὸ πινάκι—ἀπὸ ἀτόφιο ξύλο λεκημένο καὶ σκαλισμένο στὸ Ἅγιονόρος—στραγγισμένα κρεμμύδα κι’ ἐλιές, τὸ καπάκιασε καλὰ μὲ τὸ καπάκι του, ξυλένιο καὶ κρεμμύδα, καὶ τῶχωσε μέσ’ στὸν τρουβὰ μαζί μὲ δυὸ-τρία κρεμμύδα. Σὰν ἀπόφαγε ὁ Στράτηγος ἔρηξε μέσ’ στὸν τρουβὰ τὸ μισὸ κλαδευτήρι καὶ τὸν νταχρά—τὸ καμπουρωτό, βαρὺ τσεκουρὸ χοντρού, κούφιο χερουῖλι ;

Κατέβηκε, σαμάρωσε τὸ μουλάρι—διάβολο ἡσυχα-ἡσυχα καὶ τὸ τράβηξε στὸ δρόμο, δίπλα στήν πεζούλα. Πῆρε ἀπ’ τὰ χέρια τὴν γυναίκα του τὸν ντρουβὰ καὶ τὸν κρέμασε στὰ σκαρβέλια τοῦ σαμαριοῦ. Χαΐδεψε τὸ ζὸ σὺν λαιμό, πάτησε στήν πεζούλα, καθάλλικεψε καὶ δρόμο. Βλαστημοῦσε βέβαια σὲ κάθε τι, πὺν ἔπαιρνε κι’ ὅλο σταυροκοπιόταν ἡ γυναίκα του.

“Ὁ Στράτηγος θὰ πήγαινε σ’ ἕναν ἐλιώνα του, κατὰ τὴ μεσημέρη Λαγκάδα, ὅπου εἶχε ἀφήσει ἀκαθάριστες μερικὲς ἐλιές. Πῆρε τὸ γιοφύρι, πὺν εἶνε πάνω ἀπ’ τὸ Γλυκὸ ποταμό, λίγο ἔξω ἀπ’ τὸ χωριὸ κι’ ἔπειτα ἔστριψε δεξιὰ. Ἀφοῦ τράβηξε κανὲν κεντόμετρο μέσ’ στὸ μονοπάτι ἀντίκρουσε τὴ βρύση, διακόσια μέτρα πὺν πάνω. Τῶχε συνήθια σὰν πήγαινε πρὸς αὐτὰ τὰ μέρη, τὸ λοβοδρομίζει λίγο γιὰ νὰ ποτίσει τὸ μουλάρι στὴ γούρνα τῆς βρύσης, νὰ πιεῖ καὶ αὐτὸς μιὰ χούφτα νερό.

Οἱ βρύσες τότες εἶταν σωστὰ σπιτάκια τετράγωνα καὶ γεροισμένα μὲ μεγάλες πέτρες πελεκητές, κολλημένες μὲ ἀσβέστη καὶ μολύβι. Μπροστὰ εἶχαν πάντα μιὰ μεγάλη γούρνα, σκαλισμένη σὲ μονόπετρα, μὲ μιὰ τρύπα στήν ἄκρη πὺν τὴ βουλώνανε σὲ μὲ πανιά, εἶτε καὶ μὲ κουβάρι χορτάρια. Στὴ μέση τοῦ ἄνω μέρους τῆς βρύσης εἶταν μιὰ κουρνέλα κι’ ἀπ’ ἐκεῖ ἔτρεπε ἀδιάκοπα τὸ νερό. Στὸ πάνω μέρος, δεξιὰ, εἶχε ἡ βρύση τούτη καὶ μιὰν ἄλλη κουρνέλα, πὺν φαρδιά, γιὰ τὸ χειμῶνα καθάριζε πολὺ καὶ μὲ ὀρμὴ τὸ νερό, γέμιζε τὸ τεπόζιτο κι’ εἶταν ἕτοιμος νὰ ραγίσουν οἱ ἄρμῳ τῶν τοίχων· τὸ περίσσιο θάβγαζε ἀπ’ ἐκεῖ.

“Ὁ Στράτηγος πάτησε στήν πεζούλα, ξεπέζεψε καὶ ἄρχισε νὰ κρεμμύδα γιὰ νὰ πιεῖ τὸ μουλάρι. Μὰ ξάφνου ἔμεινε μ’ ἀνοικτὸ στόμα, πετρωμένος, ἄλλος. Γιὰ τὴν εἶδε...εἶδε... τὸ μουλάρι του τὸ λιγνεύει, νὰ λιγνεύει, νὰ γίνεται σὰ φίδι, νὰ τρυπώνει μέσ’ στήν κάτω κουρνέλα, μ’ ὅλο πὺν τὸ νερό ἔτρεχε. Τὸ ἴδιο λιγνεύει καὶ χαθῆκαν τὸ σαμάρι κι’ ὁ τρουβὰς μὲ τὸ πινάκι καὶ τὸν κρεμμύδα. Εἶδε—τὸ θυμᾶται καλὰ—τὴν οὐρὰ τοῦ ζοῦ νὰ κουνιέται, καὶ νὰ κορόιδεβε, καὶ στερνὰ - στερνὰ τὰ πσινα πόδια του μὲ τὰ ἀτάλα, πὺν γιαλιζανε, καὶ τὰ ἔξη καρφιά καθενός, τρία στὸ

ένα πλάγι και τρία στο άλλο. Στάθηκε κάμποσην ώρα έτσι αβρολωμένος ο Στράτηγος. Κοίταξε δλόγυρα, μήπως εΐταν κανειςχωριανός· μὰ τίποτα. Μονάχα οί σκορδαλλοί σιάζανε δον άνγέρα και οί σπίνοι κυνηγιόντανε μέσ'στά κλαδιά τών έλιών. Κάθισε τότες στην πεζούλα κι' άρχισε τὰ παρακάλια.

—“Έβγα, μουλαρέλι μου· τί κακό σ' έκανα; Πάντα σέ αγαπώ, σέ κασάνιζα, σ' αγαπούσα σάν τή γυναίκα μου· έβγα, μου. Πώς θά γυρίσω στο χωριό χωρίς έσένα!

Ξάφνου, εκεί που κοίταζε προς τή βρύση και παρακαλούσε να βγαίνουν απ' τήν άπάνω κουρνέλα δυο αυτιά· τὰ γυρίσει· εΐτιαν τοῦ μουλαριοῡ του. Κουνιόνταν τ' αυτιά, νά, έτσι κι'ό πάππος έδειξε με τὰ δάχτυλα, τὸ μεσιανὸ και τὸ δεξίτη, κουνιόνταν—.“Έκανε νὰ τ' άρπάξει, μὰ αυτὰ τραβηχτήκαν μεπρίν τ' άγγίξει. Σὲ λίγο ξαναφανήκανε· πάλι πολέμησε νὰ χουφτιάσει, μὰ τίποτα. Πόσες φορές γίνηκε τοῦτο, δὲ θυμὸν μήτε ὁ ἴδιος. Πάντα τ' αυτιά προβαίρνανε, τρεμοπαίζανε και ιδευτικά και μόλις άτλωνε τὸ χέρι του ὁ νοικοκύρης, άποτραβήταν βιαστικά.

“Ο ήλιος εΐχε ψηλώσει πολύ· θάταν λογάριαζε, μεσημέρι και κανεις άνθρωπος δὲν εΐχε φανεΐ, γιά νὰ τοῦ γυρέψει βοήθεια—τί βοήθεια!

Τέλος πήρε τὰ πόδια του και με σκυμμένο τὸ κεφάλι γυρῶσε στο χωριό. Ἡ πόρτα του μανταλωμένη. Χτύπησε τήν κροτάλη· Μπρόβαλε απ' τὸ παράθυρο ἡ γυναίκα του και άμέσως καινε και κι' άνοιξε. Τὰ παιδιὰ λείπανε· δὲ ρώτησε ποῦ...

— Γιατί έτσι άλλοσουσους, Στράτηγο; Τι έπαθες; Πῶς εΐνε τὸ μουλάρι;

Μιλῶ ὁ Στράτηγος. Μπῆκε, άνέβηκε τή σκάλα, πέταξε τὸ φέσι του πὰ στο μεντέρι τοῦ χαγιατιοῡ και κάθισε κι' αυτὸ στο Καταλόδι του ἡ γυναίκα.

— Στράτηγο, πές μου τί έχεις! Μοιάζεις σάν άρρωστος.

Τέλος ὁ Στράτηγος άνοιξε τὸ στόμα του.

— Βρὲ γυναίκα, τὸ και τό. Διηγήθηκε ὅλα, πὼς εΐδε τήν οὔρα τοῦ μουλαριοῡ νὰ κουνιέται και τὰ πσινά του πῶς

τὰ πέταλα και τὰ ἔξη καρφιά στο καθένα που γιαλίζανε· και αυτὰ τ' αυτιά, που βγαίναν απ' τήν άπάνω κουρνέλα κι' άποτραβήσαν, μόλις άπλωνε τὸ χέρι. Δὲ βλαστημοῦσε πιά.

— Χριστὸς και Παναγιά, Χριστὸς και Παναγιά! Σταυροκουνιέται ἡ γυναίκα. Τῆς ἤρθε μιὰ στιγμή νὰ πεΐ: τὰ εΐδες τὸν ὄλαπεδῶ, που ὄλο και τὸν πιπίζεις στο στόμα σου; Μὰ καμιά λυπήθηκε.

— Νὰ φωνάζουμε τὸν παπά, τὸν παπά, νὰ κάνει άγιασμό.

— Φώναξέ τον. Ἐγὼ θά πάω στὸν καφενέ, νὰ γυρέψω βοήθεια, νάρτουν τρεΐς-τέσσερις με κασμάδες, νὰ γκρεμίσουνε τὴν βρύση. Τὸ μουλάρι μου εΐνε μέσα.

Πῆγε ὁ Στράτηγος πέντ' ἔξη στὸν καφενέ, που φουμαίρνανε τρεΐς κασμάδες των. Τὸν εΐδαν αλλιώτικο και τὸν ρωτήσανε, πῶς μιλῶσαι ὁ ἴδιος. Τοῦς διηγήθηκε ὅσα και στη γυναίκα του.

—“Λίντε, αδέρφια, πάρτε κασμάδες, νὰ πᾶμε νὰ γκρεμίσουνε τὴ βρύση. Μέσα εΐνε τὸ μουλάρι μου. Θὰ τὴν ξαναχτίσω και τὰ παράδες ἔχω· τὸ ξέρετε.

Κουταχτήκανε οί άνθρωποι. Πάει, τρελάθηκε ὁ Στράτηγος. Πῆγε ὄλο και νὰ τοῦς παρακαλάει. Τέλος τρεΐς σηκωθήκανε και τραβήξανε προς τήν βρύση, χωρίς βέβαια κασμάδες, έτσι άποτραβήσανε στο παρακάλια του.

— Νάτα, νάτα. Φώναξε ὁ Στράτηγος, μόλις φτάσανε· και άνοιξε ν' άρπάξει τ' αυτιά τοῦ μουλαριοῡ, που εΐχαν προβάλε απ' τήν άπάνω κουρνέλα και τρεμοπαίζανε. Μὰ τὰ ἔβλεπε μονάχα ὁ ἴδιος· οί άλλοι τίποτα. Μὲ τὸ Σατανά βρίσκεις άκρη;

— Πᾶμε τώρα, εΐπαν οί τρεΐς, νὰ τὸ ποῦμε πρῶτα στοῦς κληρικούς κι' εκείνοι ν' άποφασίσουν.

“Οταν γυρίσαν, μαθεύτηκε σ' ὄλο τὸ χωριό, πὼς ὁ Στράτηγος πᾶει, τρελάθηκε. Κι' αλήθεια τὸ στόμα του κλειστὸ και καμιά βλαστημοῦσε. Τὸ πρόσωπό του ζαβλακωμένο, λὲς κι' εΐταν άρρωστος βδομάδες. Μονάχα σάν τὸν ρωτοῦσε κανεις γιά τὸ μουλάρι του, λυνόταν ἡ γλώσσα του κι' άρχιζε τρεχάτα τὴ διήγησή.

Έκανε ὁ παπὰς τὸν άγιασμό, μὰ καμιά καλύτερηψη. Σὲ τὴν οὔρα τοῦ μουλαριοῡ νὰ κουνιέται και τὰ πσινά του πῶς

τρεις-τέσσερις μέρες γίνηκε τὸ συμβούλιο στὸ σπίτι τῶν κληρικῶν του—ὁ παπᾶς, οἱ γερόντοι, ὁ κουνιάδος του, ἡ γυναίκα του. Βγάλανε τὴν ἀπόφαση χωρὶς πολλές κουβέντες. Ἔπειτα νὰ τὴν πᾶν στὸ τρελοκομεῖο.

Δυὸ εἶταν τότες τὰ τρελοκομεῖα σ' ὀλόκληρο τὸ νησί. Ἐνα στὴν Ἀγιάσο, δίπλα στὴν ἐκκλησιά τῆς Μεγαλόχαρης, τὸ ἄλλο μὲς' στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου-Γνατίου, στὴν Καλλονή. Καὶ ἐκεῖ δυὸ τὴν ἴδια κούρα μεταχειριζόντανε : Λειτουργιὰ καὶ καταφερνόταν. Κι' εἶταν τὸ κουρμπάτσι ἕνα χοντρούτσικο σκοινί, κίτρινον ἕνα μέτρο, καὶ μὲ θηλιά στὴν ἄκρη γιὰ νὰ περνᾷ ὁ κουνιάδος ἀπὸ μέσα τὸ χέρι του κι' ἔτσι νὰ τὸ βαστάει γερά' κάθε κούρα κι' ἀπὸ ἕνας κόμπος. Καὶ ὅταν καταφερνόταν μὲ δύναμη καὶ πλευρά ἢ στὴ ράχη τοῦ ἄρρωστου, μποροῦσε νὰ λιώσει ὅλη τὴ σάρκα μονάχα, μὰ καὶ τὰ κόκκαλα.

Ἐτοιμαστήκανε ἀμέσως ἡ γυναίκα του καὶ ὁ ἀδερφεὶς του κάνανε τὶς κουμπάνιες, λάδι, κρασί, κουρκιά, ρεβίθια, δανιέλ, κίτρινον καὶ δυὸ μουλάρια—τὸ τρίτο εἶταν τοῦ κουνιάδου καὶ τὴν αὔριο πρωτὶ-πρωτὶ βάλανε στὸ πιὸ ἤμερο τὸ Στράτηγο, καὶ πού βάζουν ἕνα παιδί ἄμαθο, τὸν δέσανε κιάλας καλοῦ κούρα στὸ σαμάρι, καβαλλικέψαν κι' οἱ δυὸ ἄλλοι καὶ τραβήσανε τὴν Ἀγιάσο. Εἶταν πολὺ πιὸ κοντὰ παρὰ ἢ Καλλονή καὶ τὸ μοναστήρι. Κι' ἐκτὸς τοῦτο εἶχε μπάς-κουράντε, ἀρχιθεραπευτὴς ὅπως λένε οἱ γραμματισμένοι, φημισμένο, τὸ Βρανά, ἔτσι τὸ τρακλα-θεριό !

Φτάσανε νωρίς. Ἐπεξέψανε σὲ κάποιον γνωστό τους καὶ βολέψανε τὰ ζᾶ καὶ τὶς κουμπάνιες κι' εἰδοποίησαν τὸν κουνιάδον τοὺς ἐπιτρόπους, τὸ Βρανά.

Πρῶτα γίνηκε ἡ λειτουργιὰ στὴν ἐκκλησιά τῆς Μεγαλόχαρης. Ὅταν εἶταν νὰ βγοῦν τὰ «Ἁγια», βάλανε τὸ Στράτηγον νὰ ξαπλώσει κατάχαμα καὶ ὁ παπᾶς πέρασε ἀπὸ πάνω του καὶ τὸν τῶντας τὸ Δισκολότηρο. Σὴν τέλειωσε ἡ λειτουργιὰ, οἱ ἱερεῖς γνέψανε στὸ Βρανά.

—Ἔλα, κουμπάρε Στράτηγο, νὰ κουβεντιάσουμε λίγο. Τὸ πῆρε ὁ Βρανᾶς ἀπ' τὸ μπράτσο καὶ ἤσυχα-ἤσυχα τὸν ἀπῆγε στὸ

κελλίον κελλί. Ἀνέβαινες τέσσερα σκαλοπάτια κι' ἀντίκρυζες τὸ κελλίον με σιδερένια χοντρά κάγκελα. Στὸν τοῖχο, πλαῖι, εἶταν κρυφωμένοι γερά δυὸ κρίκοι, σιδερένιοι καὶ τοῦτοι, σὲ ὕψος πρὸς μὲγᾶλο ἀπὸ τὸ μπόι συνηθισμένου ἀνθρώπου καὶ λίγο μακρὰ ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον. Σὲ μιὰ γωνιά τοῦ κελλιοῦ ἕνα στρῶμα καὶ δίπλα του, κρυφωμένος καὶ αὐτὸς στὸν τοῖχο καὶ στὸ κελλίον, ἕνας μακρὸς πάγκος. Δυὸ παληκάκια χεροδύναμα τοὺς ἔβλεπαν ἀπὸ πίσω. Εἶταν οἱ βοηθοὶ τοῦ Βρανᾶ. Ὅταν καθήσαν κι' οἱ τέσσερες στὸν πάγκο, ρώτησε ὁ Βρανᾶς.

—Γιὰ πές, κουμπάρε Στράτηγο, τί γίνηκε μὲ τὸ μουλάρι τῆς Βοισᾶ ; Κάτι ἀκούσαμε. Βρανᾶ, μὲ λεν, νὰ μὲ θυμᾶσαι.

Λύθηκε ἡ γλώσσα τοῦ δύστυχου. Εἶπε τὴν ἴδια ἱστορία μὲ τὰς ἄλλας λεπτομέρειες, τὴν οὐρὶ πού κουνιόταν, τὰ πέταλα μὲ τὰς ἄλλας καρφιά, πού γιαιλίζαν, τ' αὐτιά, πού παίζανε μὲς' ἀπ' τὴν κουνιάδα.

Ἐγενεψε στοὺς βοηθούς του ὁ Βρανᾶς. Μεμιᾶς τοῦ περάσανε τοῦτοι θηλιά σὲ κάθε χέρι, τὸν τραβήξανε κατὰ τὸν τοῖχο καὶ ἔβλεπαν τὰ σκοινιά στὰ κρικέλια. Ἐετύλιξε ὁ Βρανᾶς ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ ζουνάρι του τὸ κουρμπάτσι καὶ τὸ βόλεψε στὸ χέρι τοῦ ἄρρωστου. Ὁ ἄρρωστος κοίταξε ἄλαλος καὶ ἄβουλος τὸν ἕναν καὶ τὸν ἄλλον.

—Τὸ λοιπόν, κουμπάρε Στράτηγο, εἶδες καὶ τὴν οὐρὰ νὰ κουνιέται ;

—Ναί, μὰ τὸ Σταυρό, κουμπάρε Βρανᾶ !

Τὸ κουρμπάτσι ἔπεσε πάνω στὴ ράχη μὲ δύναμη. Βόγγηξε ὁ δύστυχος, πολέμησε νὰ ξεφύγει, μὰ τὰ χέρια του εἶταν γερά κίτρινον στοὺς κρίκους,

—Εἶδες καὶ τὰ πέταλα, ἔ ; Εἶδες καὶ τοῦτο, εἶδες καὶ τὸ κελλίον ;

—Ναί, μὰ τὸ Θεό, ὦχ ! ὦχ !

Τὸ κουρμπάτσι σηκωνόταν καὶ καταφερνόταν. Μούγγριζε ὁ ἄρρωστος. Πίσω-πίσω τὰ γόνατά του λυγίσαν. Οἱ βοηθοί, πού κρυφωμένοι, τὸν ἄρπάξανε μεμιᾶς, βγάλανε ἀπ' τὰ χέρια τὶς θηλιὰς καὶ τὸν ξαπλώσανε μπρούμυτα πάνω στὸ στρῶμα.

Ἡ γυναίκα του καὶ ὁ κονιάδος του καθόταν σ' ἕνα κρεβάτι ἀπ' ἔξω. Εἶχε ἡ Βάγια σκεπάσει δλόκληρο τὸ πρόσωπό της μὲ τὸ τσεμπέρι, πού ἔσταζε μουσκεμένο ἀπ' τὰ δάκρυα. Ὁ κονιάδος δάγκανε τὰ χεῖλια του. Κάποιοι ἄλλοι παρακολουθοῦσαν τὰ μουγγρητὰ θ' ἀκουγόνταν πολὺ παρακάτω. Φωνάζανε τὴ γυναίκα. Ἀνέβηκε τούτη, τοῦβγαλε τὰ ρούχα ἀπ' τὴ μέση καὶ κάθισε ν' ἀλείφει τὰ μελανιάσματά του μὲ μιὰν ἀλοιφή πού τῆς ἔδωκε ὁ Βρανάς. Μούγγριζε ὁ ἄρρωστος σὲ κάθε ἀκουσμα.

Μὲ τὴν αὔριο πάλι λειτουργιά. Ὑστερα τὸ κελλί.

— Κάπου μὰ βδομάδα γινόταν ἡ γιατρεία. Συνέχισε ὁ πάππος μου, ἀφοῦ ρούφηξε ταμπάκο καὶ σκουπίστηκε μὲ τὴν αἰθήρα τῆς τήλα του.

Ὁ Στράτηγος εἶχε μείνει ὁ μισός. Τὰ μάτια του βουλούσαν, τὰ μάγουλά του βαθουλώσανε. Ὅπως εἶταν καὶ ἀλωφειάται, δὲ γνωριζότανε πιά.

Τέλος, ὕστερ' ἀπὸ τὴ βδομάδα, ὅταν τὸν ξαναπήγανε αὐτὸ κελλί καὶ τὸν ρώτησε, ὅπως πάντα, ὁ Βρανάς γιὰ τὸ μουλάρι, πῶς τρῦπωσε μαθὲς σὰ φίδι μέσ' στὴν κουρνέλα, μὲ τὸ σπαστὸ κόλας, ὁ Στράτηγος ἀναστέναξε. Κοίταξε λίγο τριγύρω, σὰ νὰ βλέπε πρώτη φορά τὰ πάντα, καὶ τὸ Βρανά, τοὺς βοηθοὺς καὶ τὸ στρώμα, τὸ κελλί. Τέλος εἶπε μὲ φωνή, πού λὲς κα' ἔβγαλε ἀπὸ κάποιο πηγάδι.

— Βρὲ κουμπάρε, εἶπα νὰ κάνω κι' ἐγὼ ἕνα χωριό (τὸ στεῖο) μὰ μοῦ βγῆκε ξίδι ἀπ' τὴ μύτη μου.

— Δηλαδή, τί θὲς νὰ πεῖς;

— Μπαίνει, μωρὲ κουμπάρε Βρανά, κοτζάμ μουλάρι μὲ στὴν κουρνέλα; Νὰ, πήγα στὸν ἐλιώνα, εἶχα πιεῖ καὶ τὸ κελλί μὲ χτύπησε ὁ ἥλιος καὶ κάθισα στὴ ρίζα μιᾶς ἐλιᾶς βασιλικῆς τὸ σκοινὶ τοῦ καπιστριοῦ. Μὲ πήρε ὁ ὕπνος. Σὰν ξύπνησα, κατὰ θενὰ μουλάρι. Ἐτρεξα ὄρες ψάχνοντας μέσ' στὴ λαγκαδά μου μουλάρι, μήτε ἀνθρώπος. Ντράπηκα νὰ μολογήσω πῶς ἔβγαλε τὸ μουλάρι μου μέσ' ἀπὸ τὰ χεῖριά μου, εἶπα νὰ κάνω κι' ἕνα χωριό γιὰ τὰ πλήρωσα γιὰ καλά.

Κάνανε οἱ τρεῖς τὸ σταυρό τους. Δόξα σοι, ἡ Μεγαλόχαρη! Γιατρεύτηκε ὁ ἄρρωστος! Φωνάξανε ἀπάνω τὴ γυναίκα του, τὸν κονιάδο, τὸν παπὰ, τοὺς ἐπιτρόπους. Ὁ Βρανάς ρώτησε ξανά. Εἶπε ὁ ἄρρωστος κομπιάζοντας τὰ ἴδια, πὼς τὸν πήρε ὁ ὕπνος καὶ χάθηκε τὸ μουλάρι. Γονάτισε κλαίγοντας ἡ γυναίκα του καὶ ἄρχισε τὶς μετάνοιες καὶ τὰ σταυροκοπήματα. Ἐπειτα πήγανε οἱ τρεῖς στὴν ἐκκλησιὰ καὶ προσκυνήσανε. Πληρώσανε ὅ,τι ἔπρεπε.

— Αἴντε τώρα εἶνε προῖ ἀκόμα. Σιγὰ-σιγὰ θάστε τὸ βράδυ στὴ Βοισιά. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ Μεγαλόχαρη πάντα μαζί σας ἄμετε τὸ καλὸ. Εἶπαν οἱ ἐπιτρόποι.

Λέσανε πάλι τὸ Στράτηγο στὸ σαμάρι, σὰν ἕνα σακκὶ μὲ κίκαλα. Δίπλα του καθάριζε ὁ κονιάδος. Τὸ βράδυ φτάσανε στὴ Βοισιά. Τόμαθε ἀμέσως ὁ κόσμος. Τρέξανε συγγενάδια καὶ φίλοι καὶ ὅλο τὸ χωριό, νὰ δοῦν τὸν ἄρρωστο, πού εἶχε γίνει κατὰ τὸ Στράτηγος μπρούμυτα ξαπλωμένος στὸ στρώμα του μιλοῦσα πού καὶ πού ἀργὰ καὶ ἀπαντοῦσε: Τὸ μουλάρι τῶς χάσει μέσ' ἀπὸ τὰ χεῖριά του, σὰν τὸν πήρε ὁ ὕπνος. Τάλλα εἶταν παραμύθια.

Εἴκοσι μέρες τὸν γιατροπόρευε ἡ γυναίκα του καὶ μιὰ γιάτρουνα τοῦ χωριοῦ ἀλείφοντας τὶς πληγές, ἔτσι πάντα μπρούμυτα κεινόμενο. Στὶς εἴκοσι ἀνασηκώθηκε. Ἀδύνατος εἶταν ἀκόμα βέβαια, μὰ γερὸ κόκκαλο, τριανταπεντάρης. Ξουρίστηκε καὶ πήγε σὺν καφενέ. Τὸν καλωσορίσανε ὅλοι, χωρὶς νὰ τοῦ ποῦνε τίποτα γιὰ τὸ μουλάρι. Εὐγενικὰ ἡ χωριάτικα ψυχὴ δὲν ἤθελε ν' ἀγγίξει μὲ τὸ δάχτυλο τὶς πληγές, πού μόλις εἶχαν κλείσει.

Πολὺ λίγα τὰ λόγια του, μὰ χωρὶς καμιὰ βλαστήμια πιά.

Σὲ δύο, τρεῖς μέρες γύρεψε ἀπ' τὸν κονιάδο του τὸ μουλάρι τὸ δικό του γιὰ νὰ πάει νὰ καθαρῶσει τὶς ἐλιές στὴ Λαγκαδά. Ἐπὶ λίγο θ' ἀνθίζανε κι' εἶταν κρίμα νὰ μείνουν μὲ τ' ἀχρείαστα κίκαλα.

Τοῦ τῶδωσε ὁ κονιάδος· κάτι θέλησε νὰ τοῦ πεῖ, μὰ κατὰ τὴ γλώσσα του. Μονάχα ἔφερε βόλτα τὴν κουβέντα, νὰ τὸν συνοδέφει κι' αὐτός, ἔτσι γιὰ συντροφιά. Ὁ Στράτηγος ὅμως ἀρνήθηκε· μωρὸ εἶταν μαθὲς; Θὰ τὸν ἀναγελοῦσε κι' ὁ κόσμος!

Ἐτσι μονάχος ὁ Στράτηγος πῆρε τὸ μονοπάτι γιὰ τὴ Λαγα-

κάδα. Ὄταν ἔφτασε στὸ τρίστρατο, ἀπ' ὅπου φαινόταν ἡ στοιχειωμένη βρύση, στάθηκε δίβουλος κάμποσην ὥρα. Μὰ τέλος τράβηξε τὸ καπίστρι, γιὰ νὰ στρίψει τὸ ζῶ πρὸς τὰ ἐκεῖ. Πέζεψε, σφύριξε καὶ τὸ μουλάρι ἄρχισε νὰ πίνει ἀπ' τὴ γούρνα.

Μιά στιγμή κάνει ἔτσι ὁ Στράτηγος πρὸς τὰ πάνω καὶ βλέπει... Νάτα, νάτα πάλι! Ἀπ' τὴ μεγάλη κουρνέλα ἔχουν προβάλλει καὶ παιζοσαλεύουν τ' αὐτιά τοῦ χαμένου μουλαριοῦ. Ἔσφιξε τὰ δόντια του.

—Βλέπω σε, μωρὲ διάτανε, βλέπω σε· εἶπε· ξέρω πὼς εἶσαι μέσα. Μὰ ἔλα, πού στην Ἀγιάσο εἶνε ὁ Βρανὰς μὲ τὸ κουρμπάτσι... Πῶς νὰ τὸ πῶ!

Καὶ τράβηξε πρὸς τὸν ἐλιώνα του. Ἀπ' τὴ βρύση ἐκεῖνη δὲν ξαναπέρασε πιά.

—Ἐζήσε κάμποσι χρόνια, τὸν θυμοῦμαι καλά, εἶπε ὁ πάππος, κοντεύοντας νὰ τελιώσει. Λιγομίλητος καὶ σὰν πικραμένος δὲ βγῆκε βλαστήμια ποτὲ ἀπ' τὸ στόμα του. Ὄταν ἦρετε ἡ ὄρα του νὰ πεθάνει, γέρος πιά, φωνάξανε τὸν παπά, γιὰ νὰ τὸν κωνήσει. Ὁ Στράτηγος ζήτησε νὰ μείνει μονάχα ὁ δέσποτας καὶ ἡ γυναίκα του κοντά, γιὰ νὰ ξομολογηθεῖ.

—Δέσποτα, τὸ ξέρω πὼς θὰ πεθάνω· ἔχω μιὰν ἁμαρτία χρόνια τώρα, πού μὲ βαραίνει τὰ στήθια.

—Λέγε, ἀδερφε Στράτηγο· ὁ Θεὸς εἶνε πολυέσπλαχνος.

—Δέσποτα, εἶπα ψέματα πὼς ἔχασα τὸ μουλάρι στὴ Λαγιάδα, σὰ μὲ πῆρε τάχα ὁ ὕπνος. Τὸ μουλάρι μπῆκε μέσα στὴ βρύση καὶ εἶνε ἀκόμα μέσα της. Σὰ γύρισα ἀπ' τὴν Ἀγιάσο, ξανάδα τ' αὐτιά νὰ προβάλλουν ἀπ' τὴν πάνω κουρνέλα. Χαλάστε τὴ βρύση· τὸ χωρίζω στὴν ἐκκλησιά. Ὅλα τὰ ἔξοδα δικὰ μου. Τόχω καὶ στὴ γυναίκα μου· νά-τη.

Μετάλαβε καὶ ξεψύχησε ξαλαφρωμένος ἀπ' τὸ μεγάλο ψέμα, πού τόσα χρόνια τοῦ πλάκωνε τὴν καρδιά. Εἶπε τελιώνοντας ὁ πάππος μου.

